

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 12/2014

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Henrik Grønhaug

Klagen gjelder: Forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om
særskilt kompensasjonsordning og forskrift
2004-12-02 nr. 1563 om billighetserstatning

Beslutningsdato: 4. september 2014

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Eva Klepsland Drageset
Odd Helge Olsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger for
klageomgangen dekkes delvis.

1. Sammendrag av saksgangen

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften) og etter forskrift 2004-12-02 nr. 1563 om billighetserstatning for psykiske belastningsskader.

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████ og tjenestegjorde i ██████████. Etter tjenesten arbeidet han i taxi-bransjen og fikk eget drosjeløyve i 1994. I 1999 mistet han sertifikatet på grunn av promillekjøring. Som følge av dette mistet han jobben, ble sykmeldt og fikk økonomiske problemer før han i 2001 ble slått personlig konkurs. I 2001-2007 hadde han sporadiske arbeidsforhold. Fra 2007 begynte han som sjåfør i et mindre transportfirma, men opplevde etter hvert konflikt med eieren. Fra januar til august 2010 var skadelidte sykmeldt og har siden vært arbeidssøkende.

I 2010 mottok SPK skademelding og iverksatte saksgang under billighetserstatningsordningen og kompensasjonsforskriften. Etter innhenting av dokumentasjon ble psykiater Svend-Ole Nielsen forelagt oppdraget med å utarbeide spesialisterklæring i samsvar med særskilt mandat for krav om kompensasjon. Dr. Nielsen konkluderte med at skadelidte har plager som kan vurderes til å være enten en meget mild PTSD eller subklinisk PTSD, men at disse bare i meget liten, grensende til ubetydelig grad, har hatt innvirkning på skadelidtes funksjonsnivå.

Under henvisning til erklæringen fant SPK at skadelidte ikke er varig ervervsmessig ufør, og at en eventuell uførhet uansett ikke har årsakssammenheng med FN-tjenesten. Krav om billighetserstatning ble avslått under henvisning til at varig medisinsk invaliditet er fastsatt til mindre enn 15 % som er minimumsvilkåret for billighetserstatning.

Saken ble da klaget inn for klagenemnda, som i sak 23/2011 hjemviste den for ny behandling i SPK. SPK ble pålagt å innhente ny spesialisterklæring i samsvar med særskilt mandat. I ettertid har partene imidlertid ikke klart å bli enige om en spesialist for utferdigelse av ny erklæring. Skadelidte anmodet derfor om at det ble truffet vedtak uten innhenting av ny erklæring.

SPK avsto på nytt i vedtak av 24. september 2013 krav om erstatning etter forskrift 2004-12-02 nr. 1563 om billighetserstatning og krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjon uten at det har blitt innhentet ny spesialisterklæring. På bakgrunn av de dokumenter som da foreligger i saken, har SPK kommet til at skadelidte har en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten. SPK mener imidlertid at det ikke er sannsynliggjort at den psykiske belastningsskaden som følge av tjenesten har medført en varig medisinsk invaliditet på 15 % eller mer, eller varig ervervsmessig uførhet. På bakgrunn av dette opprettholder SPK derfor sitt tidligere standpunkt, og avslår krav om billighetserstatning og kompensasjon.

Advokat Grønhaug har i brev av 3. oktober 2013 på vegne av skadelidte rettidig påklaget vedtaket. Han har også anført at det i mandatet for spesialisterklæringen oppstilles et annet og vesentlig strengere årsakskrav enn det som følger av betingelseslæren, og at denne feilen har innvirkning på de ulike spesialistenes vurdering av skadelidte. Advokat Grønhaug møtte for nemnda uten skadelidte. Også en representant for SPK var til stede under møtet.

2. Nemndas vurdering

Nærmere om innhenting av spesialisterklæring:

Etter forskrift om særskilt kompensasjonsordning § 3 annet ledd må det være sannsynlighetsovervekt for at tjenesten i en internasjonal operasjon er årsak til den psykiske belastningsskaden. For å legge til grunn slik årsakssammenheng, må det blant annet fremlegges en spesialisterklæring utarbeidet i samsvar med mandat fra Forsvarsdepartementet. Da saken tidligere ble forelagt nemnda (sak 23/2011) ble lagt til grunn at den sakkyndige vurderinger og konklusjoner ikke ga *"tilstrekkelig grunnlag for å fastslå om FN-tjenesten juridisk sett er å anse som en nødvendig og tilstrekkelig betingelse til hele eller deler av dagens uførhet"*. Bakgrunnen for dette knyttet seg til at skadelidte gjennom 14 år ikke hadde oppsøkt lege eller psykolog for sine plager, samtidig som han fremsto med høyt aktivitetsnivå og alkoholproblemer. Høyt aktivitetsnivå og alkoholproblemer kjennetegner en rekke av de veteraner som er påført psykisk belastningslidelse etter tjeneste og kan være atferd for å holde psykiske plager i sjakk. Nemnda fant det derfor påkrevet at den sakkyndige vurderte sannsynligheten for at plagene den skadelidte har, til tross for manglende behandling eller omtale i legejournaler, kan skyldes tjenesten.

Etter at saken ble hjemvist til videre behandling har SPK og skadelidte fremmet ulike forslag til sakkyndige, men de har ikke klart å komme frem til en enighet. SPK har fremsatt syv forslag til spesialister, og har samtidig avvist skadelidtes to forslag. Skadelidte har på sin side avvist alle SPKs forslag til sakkyndig. Med bakgrunn i at partene ikke kom frem til enighet om valg av sakkyndig, ba skadelidte om at SPK traff vedtak uten at det ble innhentet ny spesialisterklæring.

For nemnda har skadelidte anmodet om at nemnda selv innhenter spesialisterklæring, alternativt at vedtaket oppheves og at saken hjemvises til ny behandling med innhenting av spesialisterklæring.

Nemnda finner ikke grunnlag for selv å innhente ytterligere spesialisterklæringer i anledning saken. Partene har gjennom tidligere vedtak hatt anledning til dette, men har ikke lyktes med det. De har hver for seg fremsatt forslag til sakkyndige uten å involvere hverandre. Det fremkommer ikke hvilken bakgrunn de sakkyndige har eller om de har erfaring med denne type oppdrag. Det fremkommer ei heller nærmere begrunnelser for avvisning av de fremsatte forslag utover at SPK finner at skadelidtes forslag ikke kan aksepteres, fordi SPK ikke har erfaring med den ene og fordi den andre geografisk er tilhørende i [REDACTED]. Ved valg av sakkyndig, bør partene etter nemndas syn tilstrebe seg på å begrunne sine valg og sine avvisninger av aktuelle forslag. Den sakkyndige som velges må ha kompetanse som gjør vedkommende i stand til å besvare det særskilte mandatet som er utarbeidet for denne type saker. Det forutsettes at det velges en sakkyndig som har kapasitet til å avgi erklæring innenfor rimelig tid. Det er videre en åpenbar forutsetning at vedkommende er nøytral og uten bindinger til noen av partene. Etter nemndas vurdering fremstår det som unødig å avvise noen fordi vedkommende er ukjent for en av partene. Dette kan avklares nærmere gjennom henvendelse til den sakkyndige med forespørsel om bakgrunn og erfaring samt habilitet. Nemnda vil videre fremholde at den sakkyndige som utgangspunkt bør søkes i geografisk nærhet til der skadelidte holder til, med mindre dette ikke lar seg gjøre av praktiske årsaker. Begge parter bør tilstrebe seg på å begrunne hvorfor de ikke vil akseptere den andre parts forslag. Ved tilspissede situasjoner som i aktuelle sak, hvor skadelidte er representert ved advokat burde saken ha vært løst gjennom et møte mellom partene. Det fremstår som unødig konfliktskapende mellom to aktører som SPK og skadelidte som er representert ved advokat, ikke å kunne finne frem til et omforent forslag.

Partene har til tross for foreliggende mulighet om å innhente ny spesialisterklæring, ikke lykkes med å enes om valg. Skadelidte har selv anmodet om at SPK treffer vedtak uten at ny erklæring innhentes. Slikt vedtak er truffet og saken er deretter rettidig påklaget. Nemnda finner ikke holdepunkter for påny å oppheve vedtaket og hjemvise til ny behandling for å finne en omforent sakkyndig, slik advokat Grønhaug under nemndsmøtet uttrykte ønske om. Nemnda finner at saken kan avgjøres basert på foreliggende dokumentasjon. Det vises for så vidt til vedtak i sak 8/2014.

Nærmere om innsigelser mot det særskilte mandatet:

Før nemnda kommer til realitetsbehandling av saken, skal også bemerkes at skadelidte har anført at det særskilte mandatet som anvendes i aktuelle saker, er egnet til å villeden den sakkyndige ved vurderingen av årsaksspørsmålet. Mandatet er gitt av Forsvarsdepartementet. Nemnda har ikke mandat til selv å gi den sakkyndige mandat eller endre det foreliggende. Det vises for så vidt til § 3, 2 ledd i forskriften, hvor det heter:

”De alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder. Det må være sannsynlighetsovervekt for at tjenesten i en internasjonal operasjon er årsak til den psykiske belastningsskaden. For å legge til grunn slik årsakssammenheng, må det blant annet fremlegges en spesialisterklæring utarbeidet i samsvar med mandatet fra Forsvarsdepartementet.”

Mandatet er utarbeidet av Forsvarsdepartementet i samarbeid med interesseorganisasjonene og det har nemnda bekjent, ikke tidligere vært reist innvendinger mot formuleringene. Nemnda finner likevel grunn til å bemerke at den ikke deler skadelidtes oppfatning om at mandatet er egnet til å villeden den sakkyndige ved vurderingen av årsaksspørsmålet. Det vises til at formuleringen i mandatet, hvor det heter:

”Vi ber om vurdering både av den betydning tjenesten har hatt som årsak til tilstanden og av eventuelt andre årsaksfaktorer. Det presiseres at det ved vurderingen av årsakssammenhengen mellom tjenesten og den psykiske belastningslidelsen, skal vurderes hvorvidt det enkelte forhold i seg selv er nødvendig og tilstrekkelig til å utløse lidelsen. Dersom De kommer til at det er flere årsaksfaktorer som er nødvendige og tilstrekkelige til å utløse skaden/ sykdommen, ber vi Dem vurdere betydningen av de enkelte årsaksfaktorer i årsaksbildet.”

Dette punktet samstemmer med tilsvarende punkt i det mandat som anvendes i personskadeerstatningssaker generelt sett, det såkalte Røsægutvalgets mandat. I Røsægmandatet er dette utformet som følger:

”Erklæringen skal inneholde en begrunnet vurdering av hvorvidt funnene og de subjektive symptomene etter ulykken kan relateres til den aktuelle ulykkeshendelse. Både det at det er en sammenheng, og at det ikke er en sammenheng trenger en begrunnelse. Dersom det foreligger flere mulige årsaker til skadelidtes plager, må samtlige mulige årsaker til plagene diskuteres, og betydningen av de ulike årsaker vurderes i forhold til hverandre.”

For nemnda fremstår mandatet som velegnet for å besvare de kompliserte årsaksspørsmål som denne type saker reiser. Mandatet har vært lagt til grunn for utallige utredninger og etterfølgende behandling av krav uten at det har avstedkommet innsigelser om at den sakkyndige er villedet som følge av mandatet. Heller ikke i aktuelle sak fremstår den sakkyndiges vurdering som villedet av mandatets utforming av spørsmålet om årsakssammenheng. Skadelidte har ei heller påvist hvor i erklæringen dette eventuelt gjør seg gjeldende.

Nærmere om skadelidtes krav under billighets- og kompensasjonsordningen:

SPK har lagt til grunn at skadelidte har en psykisk belastningsskade som følge av tjenesten, men finner det ikke sannsynliggjort at den har medført en varig ervervsmessig uførhet hos skadelidte. Vedtaket bygger på spesialisterklæring fra dr Svend-Ole Nielsen samt journaler fra [REDACTED] DPS, herunder uttalelse fra psykolog Line Lindbo. Skadelidte mottar i dag arbeidsavklaringspenger i påvente av et vedtak om uførepensjon. Også på denne bakgrunn mener SPK at det ikke er tilstrekkelig grunnlag for si at det er sannsynliggjort noen varig ervervsuførhet.

Skadelidte har i forbindelse med ny behandling hos SPK fremlagt vitneuttalelser fra familie og tidligere kolleger innhentet i anledning saken. Videre er innhentet ytterligere NAV-dokumenter og oppdaterte journaler fra DPS, journaler fra fastlege mv samt spesialisterklæring fra psykiater Anne Regine Abrahamsen Føreland, som konkluderer med at skadelidtes posttraumatiske stresslidelse er uttalt at den innebærer minst 50% nedsatt funksjonsevne. I klageomgangen anføres at SPKs vedtak er ugyldig. Det anføres videre at skadelidte har krav på å få dekket sine utgifter til juridisk bistand etter nemndas forrige vedtak samt for klagebehandlingen.

Dr. Nielsen mener skadelidte har en meget mild PTSD, som bare i liten grad har hatt innvirkning på skadelidtes funksjonsevne hva gjelder arbeid, dagliglivets aktiviteter og mht. familie og sosialt liv. Den varige medisinske invaliditeten er fastsatt til 10-14 %. Den sakkyndige finner ikke sannsynlighetsovervekt for at de belastende forholdene i skadelidtes liv etter utenlandstjenesten skyldes psykiske følger etter hans opplevelser i [REDACTED].

Også i journalen fra [REDACTED] DPS, konkluderes det med at skadelidte har begrensede symptomer på depresjon, panikkangst, agorafobi og PTSD, og han tilfredsstillt ikke kriteriene for noen av disse diagnosene. Diagnosen settes dermed til F41.2 Blandet angst – og depressiv lidelse. Det uttales videre at det ikke foreligger psykisk lidelse som i betydelig grad påvirker skadelidtes arbeidsevne. Av skadelidtes alminnelige legejournaler fremgår det også at han har hatt store økonomiske problemer som har fått betydning for hans psykiske helse, og at han har vært sykemeldet som følge av ryggsmarter som hoveddiagnose.

I psykiatrisk spesialisterklæring avgitt etter samtale med skadelidte 9. juli 2013, konkluderer psykiater Føreland med at skadelidte lider av PTSD og Alkoholmisbruk. Hun uttaler at såvel klinisk intervju som psykometrisk testing gir klare indikasjoner på at pasienten har et symptom-bilde forenlig med posttraumatisk stresslidelse og at denne er så uttalt at det hemmer vesentlig. Funksjonsevnen vurderes å være nedsatt med minst 50%.

Erklæringen avviker i vesentlig grad fra psykiater Svend-Ole Nielsens erklæring og psykolog Line Lindbos vurdering, for så vidt gjelder omfang og konsekvenser av skadelidtes psykiske belastningsslidelse etter tjeneste. Erklæringen fra psykiater Føreland er kortfattet og besvarer ikke det særskilte mandatet som er utarbeidet for denne type saker. Den gjennomgår ikke skadelidtes bakgrunn og sykdomsbilde for øvrig, og det er ei heller mulig å etterprøve vurderingen av PTSD opp mot de grunnleggende kriterier for fastsettelse av diagnosen, herunder i særdeleshet knyttet til betydningen av et meget langt tidsrom uten legebesøk eller behandling for psykiske plager. Det var nettopp disse spørsmål som sto sentralt for nemnda da den i sitt tidligere vedtak hjemviste saken til ny behandling for å få dette spørsmål nærmere belyst av sakkyndig. Psykiater Førelands vurdering og konklusjon belyser ikke disse sentrale spørsmål ved diagnostisering av PTSD nærmere i sin erklæring Det er således ikke mulig å ha noen formening om hva hun bygger sin vurdering og konklusjon på. En forutsetning for fastsettelse av en høy medisinsk og ervervsmessig uførhet som følge av PTSD forutsetter bl.a.

at den skadelidte har hatt massive og vedvarende plager etter traumet. Den foreliggende dokumentasjon gir ikke holdepunkter for det.

Skadelidte har innhentet flere vitneerklæringer i saken. Vitnesbyrdene er i hovedsak innhentet fra kjente og nær familie av skadelidte, herunder også hans egen fastlege. Etter nemndas oppfatning har slike erklæringer liten bevisverdi. Det vises til Lie-dommen, Rt. 1998 s. 1565 på s. 1572, hvorfra det siteres: «*Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endrer på det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på...*». Etter nemndas syn tilfører ikke de fremlagte vitneerklæringene saken noe av bevismessig verdi. De gir ikke holde punkter for se bort fra de mer uhildede sakkyndige vurderinger som foreligger i saken og danner heller ikke grunnlag for medisinsk å forklare nærmere den lange perioden uten legebesøk eller behandling.

Ut fra den foreliggende bevissituasjon, kan nemnda ikke se at det er sannsynliggjort noen årsakssammenheng mellom skadelidtes psykiske belastningslidelse og hans ervervsuførhet. Det fremstår som overveiende sannsynlig at skadelidte uansett ikke ville ha klart å stå i arbeidslivet i dag på grunn av andre plager enn hans psykiske lidelse etter tjenesten. Nemnda finner ikke at vilkårene etter forskriften om særskilt kompensasjonsordning er oppfylt.

Skadelidte tilkommer ei heller billighetserstatning. Forutsetningen for billighetserstatning er at det foreligger en medisinsk invaliditet på 15% eller mer, jf forskrift 2004-12-02 nr 1563 § 3. Av de fremlagte bevisene i saken er det ikke sannsynliggjort at den psykiske belastningsskaden som følge av tjenesten har medført en varig medisinsk invaliditet på 15 % eller mer.

Nærmere om utgifter til juridisk bistand:

For perioden etter forrige vedtak og frem til og med klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand med totalt kr. 69 750 inkl. mva. Av dette har SPK tidligere utbetalt á konto kr. 10 000,-. Kravet gjelder en tidsbruk på totalt 31 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning saken. Nemnda bemerker at salærkrevet i saken er høyt, og at advokaten ikke har fremlagt noe vesentlig nytt for nemnda etter forrige møte. Advokaten har anført at det var påkrevet å innhente vitneuttalelser fra familie og tidligere kolleger samt innhenting av NAV-dokumenter. Nemnda er ikke enig i dette. Oppdraget var å bistå skadelidte med å få oppnevnt en sakkyndig som kunne foreta en ytterligere medisinsk spesialistutredning for å få avklart de medisinske spørsmål som fremsto noe uklare basert på psykiater Svend-Ole Nielsens vurderinger. Det arbeid advokaten har nedlagt synes å være langt på siden av det oppdraget gikk ut på. Hans arbeid har ikke bidratt til å bringe saken fremover og det fremstår som unødvendig tidsbruk å innhente en rekke vitneuttalelser fra familie og venner, basert på det faktum at det var det medisinske som var gjenstand for nærmere vurdering. Nemnda finner på denne bakgrunn å dekke utgifter til juridisk bistand med til sammen 10 timer for perioden fra forrige vedtak og frem til og med gjennomføring av klagebehandlingen.

3. Konklusjon

SPKs vedtak stadfestes. SPK utbetaler kr. 22 500 inkl. mva. for kostnader ved juridisk bistand.

Vedtaket er enstemmig.

Oslo, 1. oktober 2014

Anne Stine Eger Mollestad
Klagenemndas leder